

CIKADE

.....

Glasovi:

Pripovedač

Robinson [Robinzon]*

Zatvorenik

Antonio

Benedikt

Mrs Helen Brown [misiz Helen Braun]

Mr Charles Brown [mister Čarls Braun]

Salvatore

Princ Ali

Jeanette [Žanet]

Stefano

Jedan ženski glas, nežan i zvonak

Jedan ženski glas, uštogljen i star

Jedan muški glas

Jedan drugi muški glas

* Likovi/glasovi u komadu se obraćaju jedni drugima prema transkripciji u uglastim zagradama.

NAPOMENA

Nijedna od osoba ne treba da deklamuje ili da u tekst unosi tajanstva koja ne postoje.

PRIPOVEDAČ: On istinski pripoveda, sasvim jednostavno, katkad i sasvim impersonalno; gde postaje personalan (referira na svoju osobu ili svoja iskustva) to čini s mnogo understatementa. Tamo gde, recimo, govori o misiz Braun ili o drugim osobama, treba da bude neznatno ironičan, ili bolje: treba da nastane samo utisak lake ironije koji ishodi iz samog teksta. Poslednje rečenice, pripovest o cikadama, govore se sasvim jednostavno – „to je tako i tako i nikako drugačije“ – s anonimnom jednostavnošću legende.

ANTONIO: Antoniovo „Da“ zamišljam višestruko nijansirano, od mučenog dosadom do pospanog, od nesigurnog do servilnog „Da“ – u svakom slučaju ne znam da li dejstvo ne bi imalo i neko stereotipno „Da“. Svaka scena s Antoniom počinje „normalno“. Zatim dolazi muzika. Scena kreće opet iz početka. (Tj, tekst se ponavlja sve do „Dobro je, Antonio“) Ta scena doduše treba da ima neki poseban karakter, da se izdvoji od uzgrednog, realističkog početka, ali da ne postane „irealna“, jer to su konkretne želje koje na taj način dolaze do izražaja. Sve scene zamišljam kao izuzetno intimne, glasovi dolaze od nekud sasvim blizu, zvuče kao da neko nekom govori nešto u uho.

U poslednjoj sceni s Antoniom, gde razgovaraju on i Benedikt, i Antonio opet ima svoje „Da“, normalan unutrašnji prostor. Ne scena koja izražava želju.

ROBINSON: suzdržan, mrzovoljan. Neko ko radije ne bi govorio, ali se raduje što može da govori.

ZATVORENIK: kod njega se smenjuju ozbiljnost i ironi-

ja. On je jedini koji povremeno postaje „glasan“, intenzivan, neznatno se približava teatru, recimo tamo gde govori o ostrvskoj noći. On je veoma „slobodan“, i sve što govori, govori „otvoreno“, jer nema šta da izgubi.

Mister BRAUN: *Otežao, stariji glas, pomalo zadihan, s vremena na vreme.*

Misiz BRAUN: *Dama, mlad glas, možda ponešto promukao.*

PRINC ALI: *Mlad glas.*

ŽANET: *Ne više mlada, izveštačena, stilizovana.*

SALVATORE: *U sceni s Antoniom doduše i malo pijan, ali govori kao pijanac u svojim lucidnim trenucima.*

STEFANO: *Za ovu ulogu, ako je moguće, ne treba uzeti dete, nego nekog mladog glumca koji ima izraženo dečaćki glas, jer Stefano ne treba da deluje ni „srčano“ ni „dirljivo“. To što govori zvuči zvonko, sonorno, takođe naivno, ali ne detinjasto. On tačno zna šta govori.*

BENEDIKT: *ne više mlad, pomalo veseo, pomalo tužan, prema tome mudar i veoma human. Njemu ni Antonio nije toliko potreban kao partner koliko drugima – s njim ima sasvim normalan prijateljski odnos.*

Pošto se komad jedva vodi vremenskim sledom, kad se uključi muzika, više ne treba da ima prelaza – to jest, muziku ne treba upotrebljavati kao muzičke mostove, nego je podmetati i umetati bez šavova. Muzike ima samo tamo gde ona dosledno razrešava tekst, dakle tamo gde je zahteva pripovedač ili gde se njome prekidaju scene s Antoniom pa one tek onda zapravo započinju.

PRIPOVEDAČ: Odjekuje muzika koju smo već jednom čuli. Ali poodavno. Ne znam kad je i gde to bilo. Neka muzika bez melodije. Nisu je izvodili ni frula ni drombulja. Došla je iz zemlje u leto, kad sunce stoji očajnički visoko, kad je podne sišlo iz svoje pojmovnosti i stupilo u vreme. Dolazila je iz žbunja i drveća. Zamisli užarene, mahnite zvuke, prekratko povlačene gudačkom po napetim strunama vazduha, ili glasove koji izbijaju iz sasušenih grla – moralo bi se pomisliti čak i na neko, ne više ljudsko, divlje, frenetično pevanje. Ali ne mogu da se setim. A ne možeš ni ti. Ili reci, kad je to bilo! Kad i gde?

Muzika je već počela i postala snažna kao bol. Kao bol i prestane; to izazove radost.

PRIPOVEDAČ: Opet čujemo muziku na jednom ostrvu. Ovo ostrvo nije naročito veliko. U podne u luku pristaje brod i vraća ljude koji su dan ranije otputovali u najbliži veliki grad na kopnu. Na obrovnici podnevnog broda danas stoji nekoliko mladih momaka koji na jesen moraju u vojsku. Lekar je utvrdio da su sposobni; a oni su i preplanuli i krepki i voljni da se prihvate svakog posla. Naginju se preko obrovnice i pljuju u more, a najniži pljuje najdalje. Na polukružnoj klupi, koja vodi oko krme, ispružila se jedna žena sa sela koja je posetila rodbinu u gradu. Leži licem okrenuta naslonu. Crne prnje koje ima na sebi, zarozane su joj do kolena i vide joj se gole noge. Koža, mrljava i izgrebana, kao da je hodala kroz kupine. Spava, jer više nema šta da vidi. Tu je uvek isto nebo i isto more. Vlasnik hotela bez konkurencije u malom lučkom gradu igra karte s dvojicom karabinjera koji će službovati na ostrvu. Kraljevi i dame, pubovi i asovi treskaju o sto, a tri napeta lica cakle se u znoju; brišu ga rukavom kaputa.

Ali zašto govorim o tim ljudima? Pa ja ih ne poznajem. I većina na brodu su neznanci, s licima na kojima su utisnuti pečati mnogih prelazaka granice. Dolaze iz celog sveta. A ipak ih sve znam.

Jer to su i dalje brodolmnici koji traže utočište na ostrvima.

Neko će mi prigovoriti: ovamo ih ipak donosi beli, zastavicama veselo okićen brod; u ruci su im veliki kr-
cati koferi; gologlavi su i nose šarene, lepršave vratne marama a na nogama otvorene sandale. A ja odgovaram: na njima se samo ne vidi da su već na izmaku snage i da će, kad ih niko ne gleda, klonuti na obali sklopljenih očiju, i zahvaljivati Bogu za svoje čudesno spasenje.

Svi oni ne znaju ništa o ostrvu koje smatraju parčecom zemlje višeg reda; osvrću se na kontinent, tu sivu lepljivu traku na horizontu od koje su utekli, i zahvaljuju Bogu što je između njih i zemlje postavio more. S putničkom kartom i pasošem u džepu, s malo ili mnogo novca za vreme koje dolazi, dosežu svoj cilj i puni su podozrenja prema sebi sličnima. Iz tog razloga niko ni s kim ne razgovara. Ali to će se ubrzo promeniti – u „vremenu koje dolazi“, kako vele. Tada će boraviti raštrkani na ostrvu i pokušavati da započnu novi život. I to vreme će doći.

Kasnije – mnogo kasnije – poneko će znati da podnevni brod mora dalje. On stoji u luci samo jedan sat i zatim odlazi praveći zaokret ka otvorenom moru. Kome bi to i palo na pamet! Pa niko ne ide tako daleko. Drugo ostrvo, koje brod dodiruje, mnogo je manje. Smokve i vinova loza tamo ne daju ploda. Ostrvo je stenovito, a smeđi čupovi trave bez soka koji se usude da se promole mogli bi se prebrojati. Ali to se ne isplati. Bolje je držati se visokih jakih kaktusa s nji-

⋮
⋮
⋮

hovim bodljama dužine prsta koji zastupaju Zemlju spram neba.

To je mesto spasenja. Tako stoji napisano na transparentu koji je učvršćen između dve zardale motke levo i desno od malog zatona. Tu je samo jedna barka, privezana za obruč, klinom usađen u steni. Podnevni brod ovde ne pristaje. On ostaje 200 metara napolju na otvorenom moru i čeka da nekoliko ljudi iz stražarske posade uskoče u barku i dovedu ga po poštu, sanduke s portrepštinama i pokućstvom, a s vremena na vreme i po kojeg čoveka s dokumentom koji mu dozvoljava da jedan dan ostane na ostrvu. To se retko dešava. Jer ti koji ovde čekaju na spasenje polažu previše ili premalo nade u jednoga koji dolazi, u čas njegovog krajnjeg smeha i njegovih najistinskijih suza. Oni nemaju više ništa da žrtvuju Madoni kraj čijih nogu u kapeli pod zemljom večito gori svetlo, kao sunce na kvadratu neba koje pokriva dvorište.

Na ostrvu je dvanaest ljudi stražarske posade i pet puta toliko onih koje nadziru. Muzika se može čuti i ovde, u podne, kad sunce pokorno stoji u zenitu.

Muzika.

Brod koji dolazi u podne je posrednik. U njegovoj utrobi, u nekom mračnom budžaku leže dve poštanske vreće. Za svako ostrvo jedna. U većoj vreći su na pismima lepe, vesele marke, i kad se okrenu prema svetlu, mogla bi da se pročitaju.

JEDAN ŽENSKI GLAS, NEŽAN I ZVONAK: ...Bog zna šta te je ovoga puta spopalo i sad moraš da živiš na tom ostrvu, o uvek si bio takav, uvek, uvek, o ti gusaru. A šta bi rekao kad bih ja jednoga dana ipak došla za tobom i vratila te, pre nego što vulkan izbljuje vatru i pre nego što se otruješ ustajalom vodom iz cisterni i

razgovorima sa samim sobom. Bog zna kako ti to izdržavaš dan i noć...

PRIPOVEDAČ: U manjoj vreći su pisma zgužvana i zamašćena senkama. Izgledaju kao da ih oni koji su ih pisali, nisu odmah ubacili, nego su ih neko vreme nosili sa sobom i svaki red po sto puta promislili.

JEDAN ŽENSKI GLAS, UŠTOGLJEN I STAR: ... dan i noć, Bog zna! Sedim s decom uz jelo; ohladilo se, iako je velika glad. Neki kažu da Madona opet lije krvave suze; onda bismo je mogli moliti za tvoju slobodu, ali to neće biti nikad, nikad, nikad, nikad. Mnogi govore da je ostrvo pakao i da više nema smisla tražiti pomilovanje, a drugi opet govore da ne treba da gubimo nadu. Koju nadu, kad fali svega? Opet neću moći da dođem ove godine. Tako smo verovatno svi zajedno prokleti, otkad nas je snašla ta nesreća...

PRIPOVEDAČ: Sutra će svako dobiti svoje pismo. Ali šta na ostrvima znači „sutra“? Jedan dan dolazi kao i drugi, jedno veliko jednokratno danas za drugim. Polako će „sutra“, taj džinovski reflektor, još pre nego što je samo postalo vidljivo, baciti blistavu podignutu stazu od horizonta preko ka obali. Kada se popne više, zemlja se zaogrne velom; postane zaparena i tako svetla da stvari gube svoj oblik i bez kontura plivaju u svetlosti. U podne tišina i vrešina, podržani svetlošću, dosežu svoju najvišu tačku a kad svetlina postane sasvim tanka i krhka i kad se ostrvo isparava pod njenim staklenim krovom, jedan čovek s pismom u ruci stoji ispod trščane nastrešnice svoje terase. Spušta ruku i naslanja se na okrečeni zid male kuće, jer sad ne može da misli. Napeto iščekuje prvi ton, prvi piskavi glas prve cikade, pre nego što se preko njega ne spusti hiljadu drugih tonova i ne razdru i njega i tišinu.

Muzika.

JEDAN ŽENSKI GLAS, NEŽAN I ZVONAK: ... i sada moraš da živiš na tom ostrvu... O ti gusaru... i šta bi ti rekao... i ti, otrovan razgovorima sa samim sobom.

Muzika.

Na terasi

ROBINSON: Ko ste Vi?

ZATVORENIK: Neko ko prvo mora da dođe do daha.

ROBINSON: Kako to izgledate?

ZATVORENIK: Ne baš povoljno. Jedna sabljarka se zabavila mojom kosom. Ali kostim je u modi, verujte mi. Go čovek pliva bolje na duge pruge. A noć se lakše prestigne kad čovek pliva trkajući se s njom. Dakako pri tome se ne dobija salo.

ROBINSON: Jeste li sigurni da hoćete kod mene? I šta Vi u stvari tražite?

ZATVORENIK: Zar mi nećete prvo dati svoj bademantil? Valjda vidite da drhtim celim telom. Takođe bih da Vas ratosiljam prizora.

ROBINSON: Izvolite. Mantil.

ZATVORENIK: Zar me nećete pitati da li možda želim da sednem? Napor je bio golem i neobičan.

ROBINSON: Izvolite. Sedite. Ili, ne biste li radije...
Okleva

ZATVORENIK: Ne bih li radije ušao u kuću? Bih sigurno. Rado.

ROBINSON: Ništa slično nisam rekao. Još mi dugujete objašnjenje.

ZATVORENIK: Vi ste po prirodi nepoverljivi?

ROBINSON: Dovoljno je što sam to postao. Već nedeljama niko mi nije kročio na prag.

ZATVORENIK: Moja poseta neće za sobom povući ni-

kakve društvene obaveze. U slučaju da na to mislite. A na Vaše nepoverenje mogu da odgovorim samo svojim poverenjem. Vreme je ručku. Sigurno ćete hteti da ručate. I ja sam gladan, nisam zahtevan. Mi smo tamo bili na tankoj hrani.

ROBINSON: Hoćete da ostanete na ručku? U redu. Hoćete da sednete. U redu. Hoćete da uđete sa mnom u kuću? U redu. Moj bademantil? U redu. Možda smem da Vas ispomognem s nešto rublja, da Vam dam moje odelo, jer ste svoje izgubili, jer Vam ga je neko ukrao, jer Vam je sve ukradeno, ili Bog zna, neka priča će se već naći...

ZATVORENIK: Sve će se naći. Ali o odelu možemo kasnije razgovariti na miru. Verujem da imate dobro srce, moj gospodine.

ROBINSON: Pa onda, uđite. Sto je već postavljen.

ZATVORENIK: Ne zaboravite Vaše pismo; palo je na pod.

ROBINSON: Može da ostane tu gde jeste.

ZATVORENIK: Tad po svoj prilici moram ja da ga podignem. Vidite kako drhtim. Ali rado se saginjem da podignem pismo.

ROBINSON: Dođite.

ZATVORENIK: Jedno pitanje: imate li nekog u kući, družbenicu, prijatelja ili neko uslužno stvorenje?

ROBINSON: Zašto?

ZATVORENIK: Od određene je važnosti za mene da to znam. Nerado bih upleo još nekoga.